

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософський
Кафедра теорії та історії культури

Затверджено

На засіданні кафедри теорії та історії культури
філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.)

Завідувач кафедри

проф. Альчук М.П.

Силабус з навчальної дисципліни
«СЕМІОТИКА КУЛЬТУРИ»,
що викладається в межах ОПП другого рівня
вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 034 - Культурологія

Львів 2023

**Силабус курсу «Семіотика культури»
2023-2024 навчального року**

Назва курсу	Семіотика культури
Адреса викладання курсу	вул. Університетська, 1, ауд. 359
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра теорії та історії культури
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	034-культурологія
Викладачі курсу	Дарморіз Оксана Володимирівна, кандидат філософських наук, доцент
Контактна інформація викладачів	oksana.darmoriz@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через Skype або подібні ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Дисципліна «Семіотика культури» є вибірковою дисципліною з спеціальності «культурологія» для освітньої програми «Культурологія» другого рівня вищої освіти, яка викладається в 3 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	<p>Мета ознайомити студентів з існуючими підходами до культури як знакової системи, семіотичних принципів та форм існування культури; навчити студентів вільно оперувати теоретичними аспектами семіотики культури та застосовувати семіотичні принципи при аналі культурних процесів, подій, явищ.</p> <p>В результаті вивчення даного курсу студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Термінологію, категорії, принципи, проблематику семіотики культури; • Історію семіотичних вчень, головних представників та зміст їх семіотичних концепцій; • Характеристики та типологію знаків, особливості знакової взаємодії; • Принципи побудови та функціонування знакових систем;

	<ul style="list-style-type: none"> • Структуру культури як знакової системи. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ідентифікувати семіотичні вчення та проблеми співвідносно до вчених, які їх розробляли; • Аналізувати будь-яке соціокультурне явище як знакову систему; • Виявляти знакову взаємодію у знакових системах; • Охарактеризувати принципи побудови знакових систем на прикладі культурологічного матеріалу; • Застосовувати семіотичні принципи як метод вивчення явищ культури. <p>При вивченні дисципліни, студенти зможуть поглибити такі компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Здатність спілкуватися іноземною мовою. • Здатність генерувати нові ідеї (креативність). • Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями. • Здатність усвідомлювати взаємозв'язок культурних текстів та контекстів • Здатність до розв'язання актуальних проблем культури з урахуванням особливостей міжкультурної комунікації та ширшого контексту відповідних проблем.
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bart R. Texte // Encyclopaedia universalis. – Vol. 15. – Paris, 1978. 2. Derrida J. Introduction et Traduction de L'Origine de la geometrie de Husserl. – Paris, 1974. 3. Kristeva J. Sémeiotikè. Recheches pour une sémanalyse: Essais. – Paris: Seul, 1974. 4. Langer S. K. Filling and Form. – New York. 1953. 5. Langer S. K. Philosophy in New Key. – Cambridge. 1942. 6. Todorov T. Theories du symbole. – Paris. 1977. 7. Whitehead A. N. Simbolism. Its meaning and effect. – New York, 1957 8. Антологія літературно-критичної думки ХХ ст. Львів, 1996.// https://chtyvo.org.ua/authors/Zubrytska_Mariia/Antolohiia_svitovoi_literaturno-krytychnoi_dumky_XX_st/ 9. Барт Р. Фрагменти мови закоханого. Львів, 2006. // https://shron1.chtyvo.org.ua/Roland_Barthes/Frahmenty_movy_zakokhanoho.pdf 10. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. – К., 2004. 11. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка, капіталізм, XV-XVIII ст. – Т.1. Структури повсякденності: можливе і неможливе. – К., 1995. 12. Габермас Ю. Дії, мовленнєві акти, мовленнєві інтеракції та життєвий світ // Єрмолаєнко А. М. Комунікативна практична філософія. – К., 1999. 13. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. – Львів, 2000. 14. Дельоз Ж, Що таке творчий акт? // https://kontur.media/deleuze_acte_de_creation 15. Деріда Ж. Письмо та відмінність. – К., 2004.

	<p>16. Ділі Дж. Основи семіотики. – Львів, 2000.</p> <p>17. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора. – К., 2003.</p> <p>18. Крістева Ю. Полілог. –К., 2004.</p> <p>19. Леві-Строс К. Структурна антропологія. – К., 2000.</p> <p>20. Рікер П. Історія та істина. – К., 2001.</p> <p>21. Ситченко Л. Першоджерела комунікативної філософії. – К., 1996.</p>
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	1 семестр: 36 год. аудиторних занять. З них 18 год. лекцій, 18 год. практичних занять та 54 год. самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<ul style="list-style-type: none"> • Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтерпретації для розв’язання суспільно-значимих проблем. • Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.
Ключові слова	Семіотика культури, знак, знакова система, текст, семіозис, семіотичні студії
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, семінарських занять та консультацій для кращого розуміння тем
Теми	Схема курсу в додана в кінці силабусу у вигляді таблиці.
Підсумковий контроль, форма	залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з спеціалізованих культурологічних дисциплін, знань з історії культурології, історії культури, теорії та філософії культури, достатніх для сприйняття категоріального апарату, розуміння джерел.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, колаборативне навчання, дискусії, наукові доповіді.
Необхідне обладнання	
Критерії	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

<p>оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p>100 балів вираховується як 100% опрацьованих завдань. Підсумкова максимальна кількість балів -100. Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу). Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Схема курсу

1 семестр

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання для самостійного опрацювання
1/1.09/2	<p>Тема 1. Семіотика культури як галузь філософського знання Семіотика як наукова дисципліна. Розділи семіотики: синтактика, семантика, прагматика. Основні напрями семіотичних досліджень: біосеміотика, етносеміотика, лінгвосеміотика. Особливості</p>	лекція	Ділі Дж. Основи семіотики. – Львів, 2000 Антологія літературно-критичної думки ХХ ст. Львів, 1996	

	досліджень семіотики культури. Історія семіотичних студій. Проблема семіозису в культурі			
2/1.09/2	Вебінар «Семіотика як наука»	семінар	Робота на основі самостійно опрацьованих проблем	Опрацювання основних віх з історії семіотики
3/6.09/2	Тема 2. Філософія знаків та знакових систем Семіотика як вчення про знаки Форма і зміст знака. Форма як матеріальне втілення знака. Поняття денотації та конотації. Різноманітність знаків в середині знакової системи. Основні принципи побудови знакових систем. Відкриті та закриті знакові системи.	лекція	Антологія літературно-критичної думки ХХ ст. Львів, 1996. Ділі Дж. Основи семіотики. – Львів, 2000.	
4/6.09/2	Тема Знак як основне поняття семіотики	семінар	Деріда Ж. Структура, знак і гра в дискурсі гуманітарних наук.	Опрацювати концепції знаку Ч. Пірса та Ф. де Соссюра.
5/8.09/2	Тема 3. Текст як семіотична проблема Текстоцентризм як ознака сучасності. Текст як ціле. Текст як творіння мови (Глосематика Л. Ельмслева). Твір та текст. Встановлення співвідношення текст/інтерпретація структуралістських семіотичних студіях (Р. Барт, Ц. Тодоров). Контекстуальний характер тлумачення тексту. Універсум культури як інтертекст.	лекція	Bart R. Texte // Encyclopaedia universalis. – Vol. 15. – Paris, 1978. Ділі Дж. Основи семіотики. – Львів, 2000. Деріда Ж. Письмо та відмінність. – К., 2004.	

6/13.09/2	Тема. Текст як семіотична проблема	семінар	Лотман Ю. Текст у тексті. Барт Р. Від твору до тексту	Інтертекстуальність та текстоцентризм як ознаки сучасної культури
7/15.09/2	Тема 4. Культура як знаково-символічна система Знак, символ, образ як культурні універсалії. Поняття символу. Сутність символу як найважливішого механізму пам'яті культури. Культура як система символічних форм: науки, мови, міфу, релігії та мистецтва. Символізм та проблема візуалізації культури.	лекція	Антологія літературно-критичної думки ХХ ст. Львів, 1996. Барт Р. Фрагменти мови закоханого. Львів, 2006.	
8/15.09/2	Тема. Символ в системі культури	семінар	Langer S. K. Philosophy in New Key. – Cambridge. 1942. Todorov T. Theories du symbole. – Paris. 1977. Whitehead A. N. Symbolism. Its meaning and effect. – New York, 1957	Міф, релігія, мова, наука та мистецтво як символічні форми культури. За працею Е.Касирера «Філософія символічних форм»
9/20.09/2	Тема 5. Міф як семіотична форма культури Міф в структурі культури. Семіотичні аспекти міфу. Міф як універсальна форма світосприйняття первісної людини. Первісний міф як основа культури. Соціальний (політичний) міф як псевдосвідомість. Сучасна культура як сукупність соціальних міфів.	лекція	Леві-Строс К. Структурна антропологія. – К., 2000. Barthes R. Mythologies. Paris : Éditions du Seuil, 1970. 247 p.	
10/20.09/2	Тема. Семіотика міфу	семінар	Леві-Строс К. Структурна антропологія. – К., 2000.	Міфи в сучасній культурі

				(семіотичний аналіз будь-якого культурного явища на вибір)
11/22.09/2	<p>Тема 6. Мова як знакова система</p> <p>Мови та мовні знаки. Мовний знак як одиниця мови. Слово як мовна одиниця. Основні соціокультурні функції мовних знаків: означувальна, пізнавальна, інформаційна, культурологічна.</p> <p>Природні та штучні (формалізовані) мови. Структура природної мови. Рівні та форми функціонування природних мов.</p>	лекція	<p>Антологія літературно-критичної думки ХХ ст. Львів, 1996.</p> <p>Потебня О. Естетика і поетика слова. К.: Мистецтво, 1985.</p>	
12/27.09/2	Тема. Мова як знакова система	семінар	<p>Якобсон Р. Лінгвістика і поетика</p> <p>Гадамер Г.-Г. Про вклад поезії у пошук істини</p>	<p>Есе на одну із запропонованих тем:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мова та мовлення. 2. Мовний знак як культурний феномен. 3. Мова як обґрунтування культури. 4. Мова як дух народу.
13/29.09/2	<p>Тема 7. Семіотика ідеології та масових комунікацій</p> <p>Поняття ідеології та вплив на масову свідомість. Структура</p>	лекція	<p>Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. – К., 2004.</p> <p>Огілві Д. Про рекламу. К., 2019</p>	

	ідеології. Головні семіотичні моделі в ідеології. Використання соціального міфу в ідеологічній системі як найважливішого засобу впливу на маси. Поняття “масових комунікацій”, їх структура та функції. Феномен реклами.			
14/29.09/2	Тема. Знаковість ідеології	семинар	Співак Г.Ч. Чи може підпорядковане промовляти Еко У. Риторика та ідеологія	Семіотика масових комунікацій
15/4.10/2	Тема 8. Семіотика повсякденності Поняття “повсякденність” та “культура повсякденності”. Буденний світ як одвічно соціокультурний феномен. Семіотика повсякденності як система мов повсякденної культури: знаковість речей, знаковість помешкання, знаковість одягу, знаковість поведінки, соціальних інститутів, професій, техніки та технології, знаковість мовлення. Діалог культур на рівні повсякденного.	лекція	Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка, капіталізм, XV-XVIII ст. – Т.1. Структури повсякденності: можливе і неможливе. – К., 1995. Горобець В.М. Історія повсякдення // Енциклопедія історії України : у 10 т.— К., 2005.	
16/4.10/2	Тема. Семіотика повсякденності	семинар	Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка, капіталізм, XV-XVIII ст. – Т.1. Структури повсякденності: можливе і неможливе. – К., 1995.	Семіотика повсякденного простору
17/6.10/2	Тема 9. Семіотика мистецтва Мистецтво як семіотична система. Матеріал мистецтва.	лекція	Дельоз Ж, Що таке творчий акт? // https://kontur.media/deleuze_acte_de_creatio_n	

	<p>Проблема знака в мистецтві. Мистецтво як засіб передачі інформації. Моделювання в мистецтві. Художній твір як структура і як можливість. Мова як матеріал літератури. Мова зображальних мистецтв. Трансвидовий художній переклад</p>		<p>Ганна Чміль ВІЗУАЛІЗАЦІЯ МОВИ ТА СЕМІОТИКА ЕКРАНУ // https://www.culturology.academy/wp-content/uploads/KD5_Chmil.pdf</p>	
18/11.10/2	Тема. Мистецтво як знакова система	семинар	Фуко М. Що таке автор? Інгарден Р. Про пізнання літературного твору	Семіотика кіномистецтва